

Titulair. Klucht of geen klucht. In een bedrijf en twee afdelingen – J.J. Cremer
Geschreven in 1874.

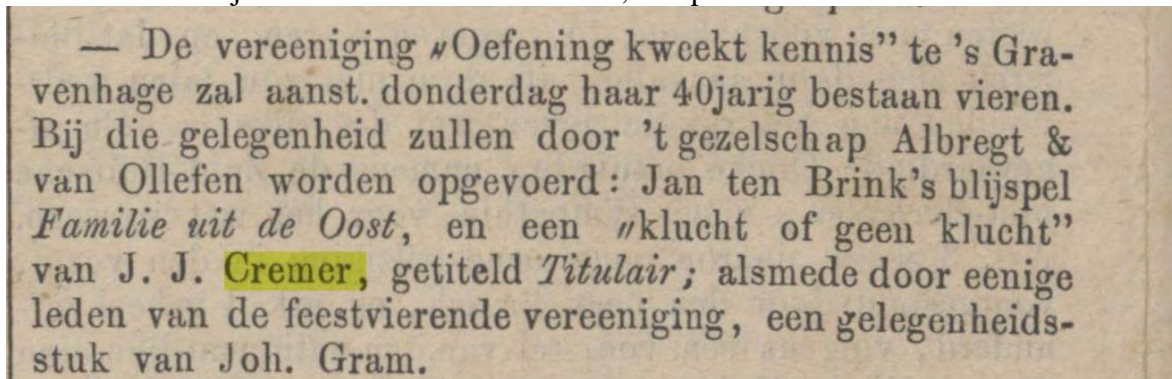
1e druk: 's-Gravenhage : Gebr. Belinfante, 1876.

2e druk in: Het orgel : gedichtjes, gelegenheidsstukken. - Amsterdam : Noothoven van Goor, 1881.
Romantische werken no. 14. p. 170-230

3e druk in: Emma Berthold en Boer en edelman. Leiden : A.W. Sijthoff, ca. 1888. 2e druk. p. 185-239. Vijftig-cents-editie, no. 23.

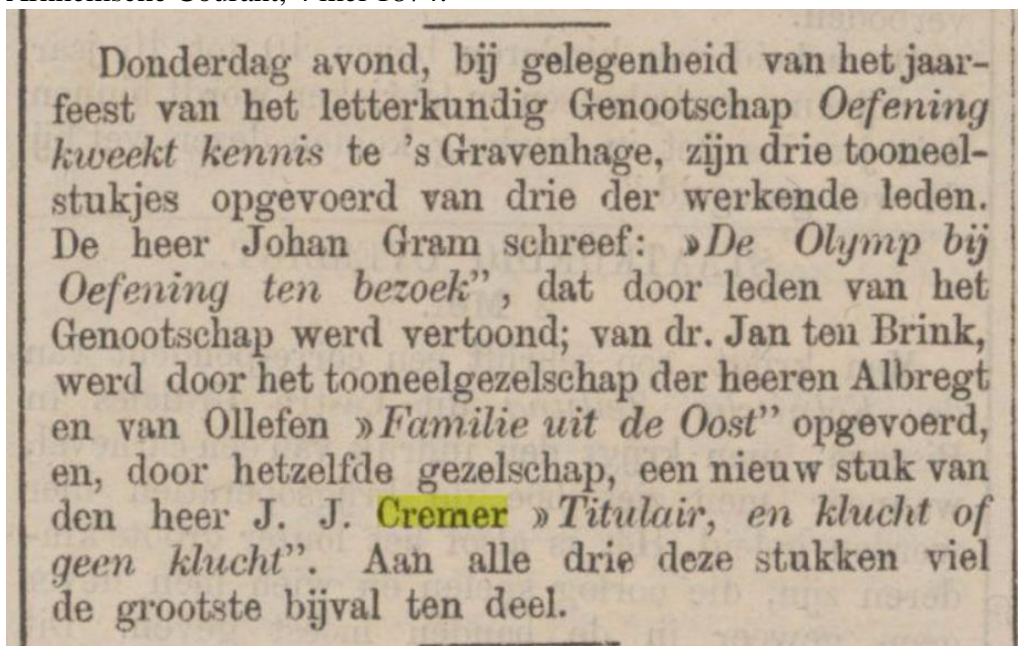
4e druk in: Emma Berthold en Boer en edelman. Leiden : A.W. Sijthoff, ca. 1890. 3e druk. p.185-240. Bibliotheek van Nederlandsche schrijvers.

Provinciale Overijsselsche en Zwolsche courant, 27 april 1874:

— De vereeniging „Oefening kweekt kennis” te 's Gravenhage zal aanst. donderdag haar 40jarig bestaan vieren. Bij die gelegenheid zullen door 't gezelschap Albregt & van Ollefen worden opgevoerd: Jan ten Brink's blijspel *Familie uit de Oost*, en een „klucht of geen klucht” van J. J. **Cremer**, getiteld *Titulair*; alsmede door eenige leden van de feestvierende vereeniging, een gelegenheidsstuk van Joh. Gram.

Arnhemsche Courant, 4 mei 1874:

Donderdag avond, bij gelegenheid van het jaarfeest van het letterkundig Genootschap *Oefening kweekt kennis* te 's Gravenhage, zijn drie tooneelstukjes opgevoerd van drie der werkende leden. De heer Johan Gram schreef: »*De Olymp bij Oefening ten bezoek*”, dat door leden van het Genootschap werd vertoond; van dr. Jan ten Brink, werd door het tooneelgezelschap der heeren Albregt en van Ollefen »*Familie uit de Oost*” opgevoerd, en, door hetzelfde gezelschap, een nieuw stuk van den heer J. J. **Cremer** »*Titulair, en klucht of geen klucht*”. Aan alle drie deze stukken viel de grootste bijval ten deel.

Provinciale Overijsselsche en Zwolsche courant, 4 mei 1874:

— De Haagsche bladen prijzen zeer Cremer's nieuw blijspel *Titulair*, dat donderdag avond in de vergadering van „Oefening kweekt Kennis” te 's Gravenhage is opgevoerd.

Arnhemsche Courant, 22 september 1874:

Schouwburg te Arnhem.
DONDERDAG, 24 SEPTEMBER, 7¹/₂ uur,
DOOR
*de Koninklijke Hollandsche Tooneel-
listen van 's Gravenhage,*
Directie: **J. C. VALOIS,**
TITULAIR,
Klucht of geen Klucht,
in 3 Afdeelingen, door J. J. CREMER.
De hond van den Tuinman.
Tooneelspel in 2 Bedrijven door R. FAASSEN.

Arnhemsche Courant, 26 september 1874:

Al is ons volk niet wuft, toch speelt de onzedelijkheid niet zelden een hoofdrol in de familie-tooneelen, welke de bataafsche deugden nu juist niet in al haar ouderwetsche grootheid ten toon spreiden. Cremer bestreed steeds die ondeugd, door haar bij haar naam te noemen en de wonde, afzigtelijke plekken niet aan het oog te onttrekken. Daarvan getuigen en zijn novellen en zijn romans, bijna allen zonder onderscheid. Zijn *Titulair*, *klucht of geen klucht*, dat gisteren avond hier door de haagsche tooneel-isten werd opgevoerd, is daar een nieuw bewijs van. Dit brengt reeds mede, dat de woorden niet altijd even kiesch kunnen zijn, en komt daar nu nog bij, dat de plaats van actie een kapperssalon is en de handelende personen het niet zeer ver in de hedendaagsche beschaving gebragt hebben, dan is het niet te verwonderen, dat voor ooren, die niet gewoon zijn aan te vrije, soms ruwe taal, de waarheid wat al te onbedekt op den voorgrond treedt. In *Titulair* vindt men de meer behandelde geschiedenis van het danslustige, argelooze mooie meisje, dat door onvoorzigtigheid *byna* in de handen van een schurk valt. Een goede sul, wiens onnoozelheid wijken moet voor den drang der omstandigheden, luistert een gesprek af en voorkomt door een tijdige waarschuwing de bitterste teleurstelling en van den vader, die, in zijn verwaandheid en zucht naar een mooijen titel, zijn stand en zijn dochter vergat, en van het meisje, dat, geleid met de hooge eer, welke zij zich aangedaan waande, blindelings in het ongeluk zou gestort zijn. Er komen, intusschen, in *Titulair* ook tooneelen voor, waar de humoristische kracht het hoofdelement van uitmaakt en die tooneelen zijn niet het minst schoon.

— „Es ist eine alte Geschichte”, een lief onschuldig meisje en een Lovelace, die haar ongelukkig wil maken; maar slechts weinigen van onze blijspeldichters, die deze stoffe hebben behandeld, hebben het er zoo goed afgebragt als **Cremer** in zijn „Titulair.” Hij heeft den vinger op die wonde plek in onze maatschappij gelegd, maar de teere kwestie op kiesche wijze behandeld. Daarbij is hij niet droog, niet vervelend, niet moraliserend; integendeel, de personen, door hem ten tooneele gebragt, de levendige Henriëtte, de drooge Jozef, de ijdele coiffeur, de ruwe maar eerlijke Lijsbeth, en ook de „verleider” en zijn hem waardige collega, tintelen van leven. Of er echter in 't laatste tafereel niet wat veel op het effect wordt gewerkt, zouden wij niet durven ontkennen. Dat

de coiffeur, als hij merkt op hoe verregaande wijze hij bij den neus is gevat, boos wordt, valt ligt te begrijpen; maar dat de man daarom met den degen — dien hij liever met zijn gala-rok had moeten wegstoppen — zijn beide bezoekers te lijf wil, is bespottelijk. Hij had ze belagchelijk gemaakt, dat moest hem voldoende geweest zijn. Ook is de sullerige Jozef een slechte partuur voor de levendige Henriëtte. Nu wij toch eenmaal aanmerkingen maken, voegen wij er bij, dat enkele uitdrukkingen wel wat gekuischter hadden kunnen zijn. Het „droogleggen” van Henriëtte, als kind, had wel gemist kunnen worden en zoo was hier en daar nog wel het een en ander dat voor verzachting vatbaar ware geweest. Overigens komen er in het stuk tal van tooneelen voor, die koddig, aardig, ja zelfs „comisch” moge genoemd worden. Wij herinneren voor laatstgenoemd genre o. a. de aanspraak, die de hof-coiffeur *in spe* tot den „niet aanwezigen” burgemeester houdt.

Wat „De hond van den tuinman” betreft, met regt heeft men dat stuk een pendant genoemd van Glanor's „Uitgaan.” 't Heeft volkomen dezelfde strekking en de loop der zaken is ook vrij wel dezelfde. 't Vrouwtje is jong en schoon; zij wil uitgaan naar soireés enz.; haar man is haar te burgerlijk, en te veel man van zaken, maar haar liefde voor haar kind en haar beter-ik, krachtig geholpen door den dokter, zijn sterker dan de zucht naar de vermaken der buitenwereld. Waarom mevr. van Bergenheim aan emancipatie moet doen, begrijpen wij niet. Ons dunkt een vrouw als Nancy moest de dwaasheid van haar „vriendin” voelen en tasten, en de begeerte, om aan dergelijke nonsens deel te nemen, is voor een gelukkig getrouwd jong vrouwtje te gek.

dwaasheid van haar „vriendin” voelen en tasten, en de begeerte, om aan dergelijke nonsens deel te nemen, is voor een gelukkig getrouwd jong vrouwtje te gek. Dit was in „Uitgaan” beter gemotiveerd. Wat echter de persoon van den dokter betreft, die is zeergelukkig in 't stuk te pas gebragt, en zijn middel om „t al te gelukkige” vrouwtje in huis te houden en tot haar pligt te brengen is practisch en ligt goed voor de hand. Overdrijving schaadt echter in alles en zoo is ook de buitengewone eenvoud van Nancy, nadat de dokter haar onder handen heeft genomen, en het nalooopen van patienten in allerlei buarten der stad wat sterk. Voor de „bekeering” van mevr. van Bergenheim bestaat geen redelijken grond. Wij zien ook niet in waarvoor die noodig was.

Voor het spel hebben wij niets dan lof. De heer Faassen was als dokter onverbeterlijk en ook als coiffeur uitstekend. Mevr. Picéni speelde de vrolijke, levenslustige Henriëtte vooral niet minder dan het jonge fabrikantsvrouwtje — en wij die het voorregt gehad hebben haar alhier in „Uitgaan” als Maria van Valkenburg te zien optreden, weten welk een goede opvatting zij van zulk een rol heeft. Mevrouw Faassen-van Velzen voldeed ons als Lysbeth beter dan als mevrouw van Bergenheim, ofschoon zij ook in die rol goed op haar plaats was. De heer Bigot is als 'tware geschapen voor rollen als die van Jozef, en de overige heeren en dames, Spoor, Wijnstok, Assum en mevrouw J. van Velzen secondeerden de genoemde heeren en dames goed. Wat de hond in 't stuk te maken heeft, is ons een raadsel. Het geblaf echter was zeer goed nagebootst.

De zaal was vrij goed bezet.

Bataviaasch handelsblad, 28 november 1874:

De Hollandsche schouwburg is geopend met een stuk van J. J. Cremer, Titulair, klucht of geen klucht. Het heeft fiasco gemaakt. Verder geen nieuws.

O,